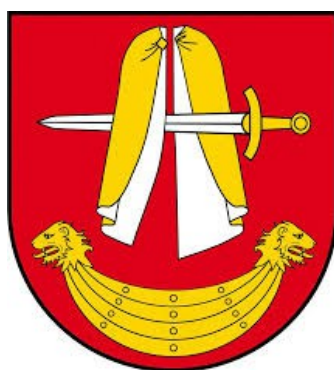

Załącznik nr 1
do Uchwały Rady Gminy Poświętne nr IX/48/15 z dnia 30.10. 2015r.
w sprawie przyjęcia Lokalnej Strategii Rozwoju Gminy Poświętne na lata 2015-2025

Lokalna Strategia Rozwoju Gminy Poświętne

na lata 2015 -2025

ECDS Polska Sp. z o.o.
Październik 2015

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	3
2. Założenia opracowania dokumentu.....	4
3. Ramy instytucjonalne lokalnej polityki rozwoju.....	5
4. Diagnoza podstawowych uwarunkowań rozwojowych.....	10
4.1 Położenie, środowisko naturalne.....	10
4.1.1 Lasy.....	12
4.1.2 Ekosystemy produkcji rolnej.....	13
4.1.3 Obszary i obiekty chronione.....	14
4.2 Potencjał ludzki.....	17
4.3 Warunki socjalno –bytowe.....	18
4.4 Gospodarka i rolnictwo.....	19
4.5 Infrastruktura techniczna.....	21
4.6 Kultura, sport i turystyka.....	25
5. Analiza SWOT.....	31
6. Wyzwania rozwojowe.....	36
7. Wizja i misja rozwoju Gminy Poświętne.....	39
8. Plan operacyjny Strategii.....	40
9. Zasady realizacji strategii.....	48
10. System monitorowania i ewaluacji Strategii.....	52

1. Wprowadzenie

Lokalna Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem programowym, który integruje potrzeby społeczności lokalnej w zakresie ładu kulturowo - ekologicznego, społecznego oraz gospodarczo - infrastrukturalnego. Zawiera kierunki alokacji zasobów, które w możliwie najlepszy sposób powinny przyczynić się do realizacji pożądaney wizji rozwoju. Moment określania zapisów Strategii wyznaczyło zaistnienie szczególnych szans w regionalnym i krajowym otoczeniu Gminy, związanych z nowymi instrumentami integracji europejskiej – perspektywa 2014-2020. Rozstrzygnięcia zawarte w Strategii mają na celu określenie listy najsukuteczniejszych przedsięwzięć rozwojowych w tej perspektywie.

Niniejszy dokument jest kompleksowym i zintegrowanym opracowaniem, wdrażanym i monitorowanym przez samorząd lokalny. Jest także wieloletnim programem działań, wyznaczającym kierunki rozwoju, w wymiarze przestrzennym, społecznym i gospodarczym.

Dokument Lokalnej Strategii Rozwoju Gminy Poświętne na lata 2015-2025 obejmuje syntetyczną diagnozę wspólnoty lokalnej, bilans strategiczny w kategoriach sił i słabości oraz szans i zagrożeń (analizą SWOT), a także rozstrzygnięcia strategiczne. Na ostatnią ze wskazanych kategorii składają się: wizja, priorytety strategii, cele strategiczne, cele operacyjne, kierunki interwencji w rozumieniu kluczowych zadań. Ponadto, konkretyzacja zaproponowanych zapisów strategicznych następuje poprzez określenie spójności Strategii w relacji do dokumentów planujących rozwój: Polski i Europy, województwa podlaskiego, powiatu białostockiego (w perspektywie do 2025 roku).

W dokumencie Strategii zawarto również założenia dotyczące procesu jej wdrażania oraz ustalenia w zakresie monitoringu i ewaluacji.

Lokalna Strategia Rozwoju Gminy Poświętne na lata 2015-2025 jest efektem prac Konwentu Strategicznego. Dzięki zaangażowaniu przedstawicieli samorządu, organizacji publicznych, przedsiębiorców i lokalnych liderów życia społecznego, Strategia stanowi nie tylko narzędzie prowadzenia polityki rozwoju lokalnego i regionalnego, ale również syntezę świadomych wyborów i rekomendacji przedstawicieli różnych społeczności tworzących wspólnotę samorządową.

2. Założenia opracowania dokumentu

Wybierając metody opracowania Strategii i formy jej prezentowania wykorzystany został dorobek teoretyczny, polski i zagraniczny uwzględniający postęp wiedzy w tej dziedzinie, doświadczenia zespołów opracowujących strategię dla różnych jednostek terytorialnych, jak również metodologia i zasady prezentowania planów strategicznych zalecane przez Unię Europejską i stosowane przez regiony krajów należących do Unii.

Aby Lokalna Strategia Rozwoju Gminy Poświętne na lata 2015 -2025 mogła być uznana za poprawny dokument planistyczny, musi zawierać co najmniej:

- a) część raportową (opis stanu istniejącego na terenie, którego dotyczy planowanie), lub co najmniej – odesłanie do innego dokumentu zawierającego raport;
- b) opis celów, jakie mają być osiągnięte w ramach LPR;
- c) opis środków, jakimi będą osiągnięte cele.

Konieczne jest zatem właściwe zidentyfikowanie oraz skwantyfikowany opis obszaru rewitalizacji wraz z dogłębną diagnozą problemów wynikających z tej analizy oraz ich społeczno-gospodarczo- środowiskowych konsekwencji.

Na tej podstawie możliwe jest:

1. Określenie wizji rozwoju gminy na dłuższy okres,
2. Wyznaczenie obszaru lub obszarów dla działań,
3. Określenie przyszłych funkcji i ich lokalizacji, a następnie kierunków rozwoju ekonomicznego na obszarze Gminy (przede wszystkim aspekty ekonomiczne, społeczne, urbanistyczne).

3. Ramy instytucjonalne lokalnej polityki rozwoju

Konieczność tworzenia gminnych dokumentów planistycznych o charakterze strategicznym nie wynika wprost z przepisów prawa. Znowelizowana w 2013 r. ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, tworząca podstawy prawne do przygotowania przez ówczesne Ministerstwo Rozwoju Regionalnego zasad wdrażania programów Unii Europejskiej na lata 2014-2020, wśród dokumentów strategicznych opracowywanych przez j.s.t. wymienia jedynie strategie rozwoju województw oraz strategie ponadregionalne. Katalog ten pozostawia jednak otwarty, a wśród podmiotów odpowiedzialnych za prowadzenie polityki rozwoju wymienia samorząd gminny.

Ugruntowana praktyka prowadzenia polityki rozwoju na szczeblu gminnym realizowana jest najczęściej w postaci tworzenia gminnych strategii rozwoju. Zasady lokalnej polityki rozwoju powinny jednak uwzględniać wytyczne w zakresie prowadzenia polityki rozwoju na wyższych szczeblach. Poczynając od dokumentów na szczeblu Unii Europejskiej, w szczególności uwzględniając zasady Europejskiej Polityki Spójności, poprzez strategiczne dokumenty krajowe, przygotowywane przede wszystkim przez administrację rządową, a kończąc na wojewódzkiej i subregionalnej strategii rozwoju, opracowywanych przez samorząd województwa.

Rysunek 1 Układ zależności i hierarchia europejskich, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych.

Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu „EUROPA 2020”		
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030”		
Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo		
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	8 strategii branżowych	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;
Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020		Plan zagospodarowania przestrzennego województwa podlaskiego

Przedstawiony schemat prezentuje aktualny system prowadzenia polityki rozwoju, oparty o hierarchiczny układ dokumentów strategicznych, wzajemnie ze sobą spójnych i powiązanych. Obejmuje on wytyczne płynące ze strategii Europa 2020, Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (SRK) oraz 9 strategii zintegrowanych, obejmujących 8 strategii branżowych i Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie (KSRR). W tak ujęty system wpisuje się Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020, stanowiąca z kolei podstawę dla konstruowania subregionalnych i lokalnych dokumentów strategicznych. W procesie lokalnego planowania strategicznego należy jednak pamiętać o zachowaniu spójności i relacyjnym powiązaniu z systemem nadrzędnych dokumentów strategicznych, szczególnie tych opracowanych po wejściu w życie aktualnej strategii wojewódzkiej.

Tak zdefiniowany układ instytucjonalny programowania polityki rozwoju, w którym dokumenty niższego szczebla uwzględniają priorytety wynikające z programów nadrzędnych, wzmacnia efekty rozwojowe poprzez jednoznaczne określanie kluczowych kierunków interwencji. Spójność w wymiarze wertykalnym jednocześnie prowadzi do koncentracji środków publicznych na jasno zdefiniowanych celach rozwojowych.

Nadrzędne dokumenty strategiczne

Fundamentalne wytyczne dotyczące polityki rozwoju płyną z nadrzędnych dokumentów europejskich, określających zasady Europejskiej Polityki Spójności. Ważna jest też sama filozofia redystrybucji środków europejskich, która w ostatnich latach uległa przeorientowaniu z funkcji wyrównawczej na wzmacnianie konkurencyjności obszarów silnych i lepsze wykorzystanie istniejących potencjałów rozwojowych. Będąca podstawą Europejskiej Polityki Spójności Strategia Europa 2020 oparta została na trzech priorytetach: (1) rozwoju gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach, (2) promocji gospodarki oszczędzającej zasoby, zielonej i konkurencyjnej, (3) sprzyjaniu gospodarce o wysokim zatrudnieniu, sprzyjającej spójności społecznej i terytorialnej.

Głównym dokumentem szczebla krajowego, wskazującym strategiczne zadania państwa w horyzoncie czasowym spójnym z dokumentami europejskimi, tym samym oddającym priorytety rozdziału funduszy europejskich na lata 2014-2020 jest

średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo (SRK). Dokument ten, przyjęty 25 września 2012 r. wpisuje się w nowy system strategicznego zarządzania rozwojem kraju poprzez uwzględnienie wytycznych odnośnie głównych kierunków rozwoju, płynących z długookresowej strategii rozwoju kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Podstawowe priorytety SRK, koncentrujące główne działania i wyznaczające kierunki interwencji, mające na celu przyspieszenie procesów rozwojowych to (1) sprawne i efektywne państwo, (2) konkurencyjna gospodarka, (3) spójność społeczna i terytorialna. W kontekście programowania polityki rozwoju na szczeblach niższych ważne jest, że SRK stanowi odniesienie dla dokumentów przygotowywanych na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020 – umowy partnerstwa i programów operacyjnych.

Strategie Zintegrowane

Dopełnieniem i swoistym narzędziem realizacji priorytetów określonych przez SRK jest 9 strategii zintegrowanych, których zadaniem jest rozwinięcie działań SRK i uszczegółowienie reform w niej określonych. Z punktu widzenia lokalnej polityki rozwoju kluczowe miejsce zajmuje dokument Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Regiony, Miasta, Obszary wiejskie. Zgodnie z przedstawionym w nim, nowym paradygmatem rozwoju regionalnego, w proces planowania strategicznego należy włączyć następujące wytyczne:

- wykorzystywanie zasobów endogenicznych regionów (uniezależnianie się od transferów zewnętrznych),
- tworzenie polityk wieloletnich i zdecentralizowanych w przeciwieństwie do dotychczasowych dotacji jednorazowo przeznaczanych na działania krótkoterminowe,
- finansowanie inwestycji wyselekcjonowanych (jako tych działań, które w największym stopniu przyczyniają się do rozwoju społeczno-gospodarczego regionu i powodują jego dyfuzję),
- wieloszczeblowe zarządzanie polityką regionalną – zaangażowanie wielu partnerów przez władze regionalne,

- zróżnicowane podejście do różnych typów regionów – wykorzystywanie specjalizacji regionalnych i subregionalnych oraz reagowanie na specyficzne bariery rozwojowe.

Wytyczne te zostały sformułowane przede wszystkim w celu wzmocnienia procesu programowania polityki rozwoju na szczeblu wojewódzkim. Jednak myśl zawarta w powyższych uwagach może stanowić ważną wskazówkę podczas programowania polityki rozwoju na szczeblu powiatowym i gminnym. Ponadto zgodnie z rekomendacjami KSRR, w procesie zarządzania strategiami rozwoju postuluje się tworzenie i utrwalanie szerokich partnerstw między instytucjami publicznymi i społeczeństwa obywatelskiego tak, by zapewnić skuteczny i wielopoziomowy system zarządzania polityką rozwoju.

Spśród pozostałych strategii zintegrowanych szczególnie ważne dla lokalnej polityki rozwoju jest uwzględnienie wytycznych płynących z tych strategii, które w istotnym stopniu dotyczą obszarów związanych z zakresem zadań własnych j.s.t. Wśród najważniejszych strategii, z punktu widzenia możliwości rozwojowych i aspiracji wspólnoty samorządowej Poświętne, należy wymienić następujące dokumenty:

1. Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki. „Dynamiczna Polska 2020” – dokument przygotowany przez Ministerstwo Gospodarki i uchwalony 15 stycznia 2013 r. – szczególnie w zakresie działań zmierzających do realizacji takich celów jak: dostosowanie otoczenia regulacyjnego i finansowego do potrzeb innowacyjnej gospodarki, stymulowania innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy oraz wspieranie napływu innowacyjnych i odpowiedzialnych inwestycji;
2. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 – dokument przygotowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego i uchwalony 26 marca 2013 r. – szczególnie w działań zmierzających do wzmocnienia partycypacji obywatelskiej w procesie kreowania lokalnej polityki rozwoju, wzmacniania wzajemnego zaufania obywateli oraz zaufania obywateli do instytucji i organów państwa), a także wzmacniania gotowości mieszkańców do działania na rzecz społeczności lokalnej.
3. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 – dokument przygotowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej i uchwalony 18 czerwca 2013 r. –

szczególnie w zakresie działań na rzecz wzrostu poziomu zatrudnienia mieszkańców, wydłużenia aktywności zawodowej osób starszych, przeciwdziałaniu procesom wykluczenia społecznego oraz kreowania polityki edukacyjnej zmierzającej do podniesienia poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego

Najważniejszym dokumentem określającym zasady polityki rozwoju na szczeblu regionalnym jest Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020. Zapisy dokumentu postulują koncentrację środków na precyzyjnie zdefiniowanych priorytetach, operacjonalizację i parametryzację działań strategicznych, przejrzysty podział zadań i odpowiedzialności za poszczególne obszary polityki rozwoju, prowadzący jednak do mobilizacji zasobów wielu aktorów społecznych.

4. Diagnoza podstawowych uwarunkowań rozwojowych

4.1 Położenie, środowisko naturalne

Położenie

Gmina Poświętne leży w południowo – zachodniej części województwa podlaskiego i graniczy od północy z gminą Łapy, od północnego – wschodu z Gminą Suraż, Od wschodu i południowego wschodu z Gminą Wyszki, od południa z Gminą Brańsk, od zachodu i południowego – zachodu z Gminą Nowe Piekuty, a od północnego – zachodu z Gminą Sokoły.

Geograficznie Gmina położona jest w obrębie trzech mezoregionów wchodzących w skład makroregionu Niziny Północno – Podlaskiej, są nimi:

- Równina Bielska, występująca na południe od linii Nowa Liza – Stara Liza – Pietkowo,
- Wysoczyzna Wysokomazowiecka – zajmująca pozostałą część Gminy,
- Dolina Górnej Narwi – zajmująca niewielki skrawek na północ od Ostrowa.

Gmina Poświętne jest gminą wiejską i swoim zasięgiem obejmuje obszar o powierzchni 114km², na którym zamieszkuje 3604 mieszkańców. Gmina obejmuje 34 sołectwa i 35 miejscowości.

Rysunek 3 Miejscowość Poświętne na tle Gminy Poświętne

Środowisko naturalne:

W gminie Poświętne wyróżnić można kilka ekosystemów. Są to:

4.1.1 Lasy

Na terenie gminy znajduje się 3355 ha lasów (wg stanu na koniec 2002 roku), co stanowi 29,29% powierzchni gminy i odpowiada średniej województwa podlaskiego. Zwarte kompleksy leśne występują w południowo-wschodniej części obszaru gminy są to lasy wielogatunkowe i w różnym wieku. Główna funkcja, którą pełnią lasy, to produkcja wysokogatunkowego surowca drzewnego, ale pełnią one również funkcję

wodo- i glebochronną, krajobrazową, stanowiąc także ostoje dla dzikiego ptactwa i zwierzyny. Występujące na terenie gminy kompleksy leśne, będące lasami ochronnymi, należą do obszarów prawnie chronionych. Znajduje się tu siedem pomników przyrody. Do przyrodniczych obszarów zurbanizowanych zaliczony został krajobrazowy park dworski w Pietkowie, który zachował ślady dawnej doskonałości kompozycyjnej: pozostał układ wnętrza, część dróg oraz kompozycja alej. Na roślinność parku składa się znajduje się 51 gatunków odmian drzew i krzewów. Wśród nich wiele rzadko występujących, takich jak: lipa amerykańska, buk zwyczajny odmiany czerwonozielonej, iglicznia trójcieniowa czy skrzydłoorzech kanadyjski. Większość starych drzew pochodzi z XVIII – XIX wieku.

Na terenie Nadleśnictwa Rudka w obrębie wsi Pietkowo znajduje się kompleks stawów, będących jednym z najlepszych miejsc lęgowych ptaków, takich jak: orzeł bielik (*Haliaeetus albicilla*), orlik krzykliwy (*Aquila pomarina*), bocian czarny (*Ciconia nigra*), czy też czapla biała (*Egretta alba*). W rejonie wsi Pietkowo rośnie 500 letni dąb szypułkowy „Rudoślaw z Podlasia” o obwodzie około 750 cm, będący znakiem firmowym Nadleśnictwa Rudka.

Zarówno lasy państwowe, jak i prywatne są źródłem dobrego surowca drzewnego. Pozyskanie drewna wyniosło 2002 w roku - 4,35 m³ z 1 ha lasu. Poza tym lasy stanowią ostoję ptaków i zwierząt.

Część lasów państwowych, położonych w gminie stanowią lasy ochronne.

4.1.2 Ekosystemy produkcji rolnej

Ekosystem łąkowo – pastwiskowy

Skoncentrowany jest głównie w dolinach dopływów Narwi tj. Lizy i Szerokiej Strugi. Na terenie gminy łąki i pastwiska zajmują około 2100 ha, co stanowi około 18 % powierzchni gminy. Ponad połowa tych użytków zielonych jest zmeliorowana. Systemem melioracji objęte są przede wszystkim użytki zielone, położone w dolinach rzecznych. W strukturze przeważają użytki zielone klasy IV – 56,9 %.

Ekosystem upraw polowych

Obszar gminy Poświętne należy do Brańsko – Tykocińskiego regionu glebowo – rolniczego. W strukturze przeważają gleby powstałe z glin spiaszczonych, dobrych w zakresie doboru roślin uprawianych, kompleksu żynnego bardzo dobrego. Załedwie 17 % stanowią gleby kompleksu pszennego dobrego, wytworzonego z gliny. W strukturze

użytkowania terenów uprawowych dominują grunty orne. Najmniejsza powierzchnie zajmują uprawy sadownicze (0,16 %).

4.1.3 Obszary i obiekty chronione

Gmina Poświętne położona jest w obszarze chronionym „Ostoja w dolinie Górnej Narwi”. Dodatkowo na terenie gminy do terenów objętych ochroną należą, administrowane przez Nadleśnictwo Rudka lasy ochronne. Zestawienie tych obszarów leśnych przedstawia poniższa tabela:

Lasy ochronne na terenie gminy Poświętne

Lp.	Kategoria Ochronności	Pow. W ha	Opis lasu (typ siedliskowy, gatunek, klasa)	Cel ochrony
1.	Lasy Wodochronne	595,20	1. Drzewostany olszowe lite, jak i z udziałem brzozy, przeważnie II – IV klasa, na siedliskach OIJ, Lw, LMw, OI, 2. Drzewostany brzożowe z udziałem olszy i domieszką świerka, sosny, II – IV klasa, na siedliskach OIJ, Lw, LMw, BMw, OL 3. Drzewostany sosnowe lub świerkowe z udziałem dębu, brzozy, II-IV klasa, na siedliskach LMśw, BMśw, BMw, Lśw.	Ochrona i zabezpieczenie ujęć wody dla gospodarstwa stawowego oraz zasobów wód i ekosystemów występujących na siedliskach wilgotnych i bagiennych wokół cieków.
2.	Lasy stanowiące ostoje zwierząt	67,92	1. Drzewostany dębowe z domieszką sosny, brzozy, olszy i świerka lub drzewostany z panującą brzozą z domieszką dębu, sosny, olszy i świerka. Przeważnie klasy IV i V, czasami klasy II, na siedliskach Lśw – 62 % 2. Drzewostany sosnowe z domieszką dębu, świerka, brzozy i olszy, przeważnie klasy IV i V, sporadycznie klasy II, większość na siedliskach BMśw i LMśw – 38%.	Ochrona miejsc rozrodu i regularnego przebywania orlika krzykliwego, orła bielika, bociana czarnego
3.	Lasy stanowiące ostoje zwierząt i lasy wodochronne	199,27	1. Drzewostany olszowe z udziałem brzozy, jesionu i dębu III i IV klasy, w wyjątkowych przypadkach klasy V, większość na siedliskach silnie wilgotnych, przeważnie OIJ, Lw i OI, sporadycznie BMw, poprzecinanych płatami lasów sosnowych z domieszką brzozy, dębu i świerka, na siedliskach Lś i LMśw, lasy III -V	Ochrona miejsc rozrodu i regularnego przebywania orlika krzykliwego, orła bielika, bociana czarnego oraz ochrona i zabezpieczenie zasobów wód i ekosystemów występujących na siedliskach silnie wilgotnych.

Źródło: dane Urzędu Gminy w Poświętnem

Ponadto na terenie gminy zlokalizowane są również pomniki przyrody.

Wykaz pomników przyrody w gminie Poświętne

Lp.	Lokalizacja	Obiekt	Wiek	Numer ewidencyjny	Termin uznania za pomnik przyrody
1.	Uroczysko-Siudymach	Dąb	350 lat	16	1954
2.	Pietkowo –park podworski	modrzew – 4 szt	150—200 lat	38	1957
3.	Pietkowo	klon zwyczajny	150 lat	1141	1993
4.	Pietkowo	klon zwyczajny	150 lat	1142	1993
6.	Pietkowo	lipa drobnolistna	200 lat	1144	1993
9.	Pietkowo	lipa drobnolistna	200 lat	1145	1993
10.	Pietkowo	Lipa drobnolistna		1331	

Wg danych z Urzędu Gminy w Poświętnem

Oprócz wymienionych wyżej pomników przyrody, należy wskazać również ciekawą roślinność występującą w podworskim parku w miejscowości Pietkowo. Park ten objęty jest ochroną wojewódzkiego konserwatora zabytków. Występują tam, między innymi liczne okazy drzew i krzewów.

Europejska Sieć Ekologiczna NATURA 2000

Południowo – wschodnia część obszaru gminy Poświętne, położona w rejonie miejscowości Pietkowo objęta jest programem NATURA 2000.

Program NATURA 2000 polega na wprowadzeniu w życie dyrektyw Unii Europejskiej z zakresu ochrony przyrody. Są to:

- dyrektywa 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków, określana jako dyrektywa ptasia,
- dyrektywa 92/43/EWG o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dziko żyjącej fauny i flory, określana jako dyrektywa siedliskowa

Podstawowym celem tego programu jest stworzenie sieci terenów na obszarze Unii Europejskiej pod nazwą Europejska Sieć Ekologiczna NATURA 2000. W skład wyżej wymienionej sieci wchodzi dwa podsystemy:

- Obszary Specjalnej Ochrony, wyznaczane zgodnie z Dyrektywą Ptasią, wchodzące do sieci w sposób automatyczny,
- Specjalne Obszary Ochrony, tworzone na podstawie Dyrektywy Siedliskowej, które wyznaczane są w następujących etapach:
  - a) przygotowanie przez państwa członkowskie listy obszarów proponowanych do wejścia do sieci NATURA 2000,

- b) dokonanie przez Komisję Europejską oceny proponowanych obszarów, a następnie ich wybór i akceptacja przez Radę Unii Europejskiej,
- c) nadanie przez państwa członkowskie wybranym obszarom statusu Specjalnych Obszarów Ochrony.

Na terenie województwa podlaskiego do sieci NATURA 2000 wyznaczono następujące obszary:

Obszary Specjalnej Ochrony (OSO):

Kod	Nazwa	Powierzchnia (ha)
PLB200001	Bagienna Dolina Narwi	25477
PLB200002	Dolina Biebrzy	128842
PLB140002	Dolina Dolnego Bugu	8762
PLB140003	Dolina Dolnej Narwi	7273
PLB200003	Dolina Górnej Narwi	32336
PLB200004	Przełomowa Dolina Narwi	5806
PLB200005	Puszcza Augustowska	114838
PLB200006	Puszcza Białowieska	64115
PLB200007	Puszcza Knyszyńska	130205
PLB280012	Puszcza Piska	1759
		519413

co stanowi 25,83% powierzchni województwa;

Specjalne Obszary Ochrony (SOO):

Kod	Nazwa	Powierzchnia (ha)
PLH200001	Dolina Biebrzy	106874
PLH140005	Dolina Dolnego Bugu	6866
PLH200002	Dolina Górnej Narwi	14143
PLH200003	Narwiański Park Narodowy	7350
PLH200004	Przełomowa Dolina Narwi	7049
PLH200005	Puszcza Augustowska	92117
PLH200006	Puszcza Białowieska	62920
PLH200007	Puszcza Knyszyńska	74447
PLH200008	Suwalski Park Krajobrazowy	6341
PLH200009	Wigierski Park Narodowy	15065
PLH280009	Puszcza Piska	1230
		394402

co stanowi 19,64% powierzchni województwa.

Siecią NATURA 2000 objęte jest około 1/8 terenu gminy Poświętne. Są to:

- część Obszaru Specjalnej Ochrony o kodzie PLB 200003 – Dolina Górnej Narwi, w ramach tzw. Dyrektywy Ptasiej,
- część Specjalnego Obszaru Ochrony o kodzie PLH 200002 – Dolina Górnej Narwi, w ramach tzw. Dyrektywy Siedliskowej.

Tereny te są cenne ze względu na występujące tam siedliska ptaków, takich jak: orzeł bielik, bocian czarny, czapla siwa, orlik krzykliwy.

4.2 Potencjał ludzki

Ludność Gminy stanowi 0,30% ludności województwa podlaskiego i odpowiednio 2,63% ludności powiatu białostockiego. Powierzchnia Gminy wynosi 114 km² i stanowi 3,8% powierzchni powiatu białostockiego oraz 0,56% powierzchni województwa podlaskiego. Zmiany w liczbie mieszkańców Gminy na przestrzeni lat 2010-2014 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1 *Dynamika zmian liczby ludności na obszarze Gminy Poświętne w latach 2010-2014.*

Miejscowość	Liczba ludności w poszczególnych latach				
	2010	2011	2012	2013	2014
Gmina Poświętne	3722	3693	3658	3640	3604

Źródło: dane Główny Urząd Statystyczny

Wskaźnik gęstości zaludnienia dla Gminy w 2014 roku wynosił 31,61 osób/km² podczas gdy dla całości województwa wynosi on 59,3 osoby/km², a dla powiatu białostockiego 45,82 osób/km². Natomiast gęstość zaludnienia jest wyższa niż średnia obliczona dla obszarów wiejskich województwa. Gmina ze swoją powierzchnią równą 114 km² należy do powierzchniowo najmniejszych w województwie. Przyrost naturalny w Gminie w 2014 roku wynosił -3,3 na 1000 ludności, podczas gdy przyrost naturalny dla województwa podlaskiego wyniósł -0,7 na 1000 ludności. Ujemny przyrost naturalny wpływa negatywnie na strukturę wiekową mieszkańców gminy.

Porównując liczbę ludności w poszczególnych latach zauważa się stały spadek liczby mieszkańców gminy Poświętne. Wielkość populacji zmalała w latach 2010-2014 o 17,8% podczas gdy średni spadek w gminach wiejskich w Polsce wyniósł 2%. Czynnikiem decydującym o stałym zmniejszaniu się corocznych przyrostów migracja oraz spadek liczby urodzeń. Współczynnik dzietności wciąż się obniża. Czynnikiem

demograficznym, który z pewnością wpływa na niski poziom dzietność kobiet, jest coraz mniejsza liczba zawieranych małżeństw.

Strukturę wiekową Gminy przedstawia poniższa tabela:

Tabela 2 *Liczba ludności i struktura mieszkańców Gminy Poświętne w latach 2010-2014.*

Lata	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba ludności	3722	3693	3658	3640	3604
Kobiety	1828	1805	1801	1779	1751
Mężczyźni	1894	1888	1857	1861	1853
Urodzenia	37	34	35	33	28
Zgony	52	30	49	28	40
Przyrost naturalny	-15	-4	-14	5	-12
W wieku przedprodukcyjnym	786	771	745	693	663
W wieku produkcyjnym	2194	2171	2170	2195	1222
W wieku poprodukcyjnym	742	751	743	752	751

Źródło: dane Główny Urząd Statystyczny

Z powyższych danych wynika, że populacja gminy Poświętne charakteryzuje się niekorzystną strukturą wiekową. Społeczeństwo gminy starzeje się o czym świadczy systematyczny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym oraz produkcyjnym, a także niewielką liczbą urodzeń w porównaniu do ogólnej liczby mieszkańców miejscowości. Zjawisko to może być związane z małą atrakcyjnością Gminy dla osiedlania się tutaj młodych ludzi. Dlatego też, podstawowym kierunkiem rozwoju Gminy powinno być dążenie do podnoszenia jakości zasobów ludzkich na terenach wiejskich. Możliwe jest to poprzez zwiększenie szans młodych ludzi na zdobycie dobrego wykształcenia, rozwój zainteresowań oraz integrację społeczną.

4.3 Warunki socjalno –bytowe

Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Na terenie Gminy Poświętne funkcjonuje jeden ośrodek zdrowia - TOP Medic NZOZ w Poświętnem.

Zapewnia on mieszkańcom Gminy dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej, jednakże – podobnie do pozostałych obszarów wiejskich kraju - istnieją duże ograniczenia w dostępie do specjalistycznych usług medycznych, które najbliżej świadczone są w Łapach i Białymstoku.

Gminne zadania z zakresu opieki społecznej oraz zadania zlecone w tym zakresie realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Poświętnem, będący jednostką budżetową Urzędu Gminy. W ramach zadań zleconych Ośrodek wypłaca zasiłki stałe, wyrównawcze i okresowe, jak również renty socjalne, zasiłki z zakresu ochrony macierzyństwa, zasiłki rodzinne i pielęgnacyjne, jak również świadczy pomoc na rzecz kombatantów. Wypełnianie zadań własnych Gminy w zakresie pomocy społecznej jest realizowane poprzez wypłacanie zasiłków losowych, pochówek, pracę socjalną, oraz zasiłki celowe w gotówce i w naturze.

OŚWIATA

Na terenie Gminy Poświętne funkcjonuje jedna placówka wychowania przedszkolnego, do której w roku szkolnym 2013/2014 uczęszczało 60 przedszkolaków.

W roku szkolnym 2013/2014 na terenie Gminy funkcjonowała jedna szkoła podstawowa w miejscowości Poświętne, w której według danych za II półrocze 2014 roku uczyło się 199 uczniów.

W Publicznym Gimnazjum w miejscowości Poświętne w roku 2013/2014 kształciło się 109 uczniów.

Należy zwrócić uwagę na zmniejszanie się ilości dzieci w wieku szkolnym. Dla porównania w roku szkolnym 2010/2011 w szkołach podstawowych kształciło się 220 uczniów (spadek o 9,5%), a w Gimnazjum 159 (spadek o 31,45%).

W aspekcie źródła finansowania oświaty, tj. subwencji oświatowej, która obliczana i przyznawana jest na jednego ucznia oraz malejącej liczby urodzeń w Gminie należy wziąć pod uwagę konieczność dofinansowywania kosztów oświaty z dochodów własnych Gminy. W 2013 r. subwencja oświatowa w gminie wyniosła 2804,9 tys. zł.

4.4 Gospodarka i rolnictwo

Gospodarka

Większość podmiotów gospodarczych mających siedzibę w miejscowości Poświętne to zakłady osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, a przewaga tej formy prowadzenia działalności gospodarczej jest normą w polskiej rzeczywistości gospodarczej.

Według danych GUS w gminie Poświętne funkcjonują 189 podmioty gospodarcze. Większość działalności skupia się w miejscowości Poświętne.

Peryferyjne usytuowanie w stosunku do większych aglomeracji, wywołuje potrzebę rozwijania potencjału lokalnego w sferach produkcyjnych głównie, związanych produkcją rolną, usługową oraz turystyczną. Na terenie gminy brak jest podmiotu gospodarczego, który inicjowałby proces tworzenia i dystrybucji produktu towarowego i usług będących główną siłą napędową rozwoju gospodarczego w niewielkich aglomeracjach miejsko-wiejskich. Brak perspektyw rozwoju powoduje wypływ ludności i postępujące zubożenie.

Struktura przedsiębiorstw według typu działalności przedstawia się następująco:

Tabela 3 *Struktura przedsiębiorstw według typu działalności*

Typ działalności	Liczba przedsiębiorstw
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	32
Przetwórstwo przemysłowe	12
Budownictwo	30
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	51
Transport i gospodarka magazynowa	15
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1
Informacja i komunikacja	2
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	8
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	7
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	5
Edukacja	5
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	2
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2
Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	13

Źródło: dane Główny Urząd Statystyczny

Rolnictwo

Głównym źródłem utrzymania mieszkańców gminy Poświętne jest rolnictwo. W okresie kilku ostatnich lat można zauważyć wyraźne tendencje do zwiększania przez rolników obszaru swoich gospodarstw rolnych.

W strukturze użytkowania dominują użytki rolne, wśród których 72% zajmują grunty orne, a 27,6% to łąki i pastwiska.

Podstawową formą własności są gospodarstwa indywidualne, wśród których najwięcej bowiem ponad 33% stanowią gospodarstwa o powierzchni pomiędzy 10 a 15 ha. Generalnie, strukturę wielkości gospodarstw rolnych na terenie Gminy należy ocenić pozytywnie, ponieważ średnia dla Gminy wielkość gospodarstwa rolnego wynosi 13,5 ha.

4.5 Infrastruktura techniczna

Układ komunikacyjny

Podstawowym układem komunikacyjnym w Gminie Poświętne jest układ drogowy złożony z dróg kategorii: wojewódzkiej, powiatowej i gminnej. Sieć dróg zapewnia spójność i dostępność komunikacyjną gminy. Część dróg i chodników została wyremontowana. Stan odcinków nie objętych remontem określa się jako niedostateczny, wymagający poprawy.

Ogółem na terenie gminy Poświętne znajduje się 268,946 km dróg publicznych, z tego:

- drogi gminne – 208,25 km
- drogi powiatowe – 51,696 km
- drogi wojewódzkie – 9,000 km

Podział tych dróg według rodzaju nawierzchni przedstawia się następująco:

- drogi o nawierzchni bitumicznej – 82,823 km
- drogi o nawierzchni brukowej – 2,119 km
- drogi o nawierzchni gruntowej i gruntowej ulepszonej (żwirowe) – 183,95

km

Łączna długość dróg o nawierzchni twardej wynosi w gminie 84,942 km, co stanowi 31,58 % wszystkich dróg publicznych w gminie.

System wodociągowy i kanalizacyjny

System wodociągowy

Zaopatrzenie w wodę na terenie gminy Poświętne należy do bardzo dobrych. Sieć wodociągowa wybudowana jest we wszystkich miejscowościach. Poza jej scentralizowanym zasięgiem pozostają jedynie pojedyncze gospodarstwa kolonijne. Wydajność całkowita systemu zaopatrzenia w wodę jest wystarczająca, z rezerwą wynosząca około 60%. Charakterystykę układu zaopatrzenia w wodę gminy przedstawia tabela:

Tabela 4 Układ zaopatrzenia w wodę

Lp.	Nazwa miejscowości	Długość sieci wodociągowej	Średnice przewodów	Materiały	Rok budowy	Liczba przyłączy	Liczba mieszkańców
1.	Brzozowo Antonie	2300	100 80	PCV	1993	23	99
2.	Brzozowo Chabdy	800	80	PCV	1992	13	53
3.	Brzozowo Chrzczonki	900	100 80	PCV	1992	13	59
4.	Brzozowo Chrzczony	1100	100	PCV	1992	15	93
5.	Brzozowo Korabie	2280	150 100 80	PCV	1993 – 1994	15	118
6.	Brzozowo Muzyły	1800	100 80	PCV	1993- 1995	11	73
7.	Brzozowo Panki	1300	100 80	PCV	1989	29	122
8.	Brzozowo Solniki	1900	100 80	PCV	1993	12	61
9.	Brzozowo Stare	4100	200 150 100	PCV	1989	60	187
10.	Chomizna	2980	100 80	PCV	1991	10	55
11.	Dzierżki	1878	100	PCV	1991	15	119
12.	Dzierżki Ząbki	2200	100 80	PCV	1993	6	39
13.	Gabrysin	1900	100	PCV	1992	16	136
14.	Gołębie	500	100 80	PCV, żeliwo	1974	30	148
15.	Józefin	1370	100 80	PCV	1989	15	83
16.	Kamińskie Jaski	1800	100 80	PCV	1993	22	55
17.	Kamińskie Ocioski	1800	100 80	PCV	1993	10	82
18.	Kamińskie Pliszki	2100	100 80	PCV	1993	6	36
19.	Kamińskie	3300	150	PCV	1993	22	74

	Wiktory		100 80				
20.	Liza Nowa	3351	100	PCV	1993	19	119
21.	Liza Stara	2200	150 100 80	PCV	1992	68	247
22.	Łukawica	5100	100 80	PCV	1994	20	112
23.	Marynki	3493	100 80	PCV	1994	17	103
24.	Pietkowo II	1885	100	PCV	1992	10	82
25.	Pietkowo I	5000	100	PCV	1992	50	253
26.	Porośl Wojślawy	3500	100 80	PCV	1993	36	150
27.	Porośl Głuchy	1900	100 80	PCV	1993	7	36
28.	Poświętne	2400	100 80	PCV, żeliwo	1974	60	242
29.	Turek	1200	100	PCV	1992	12	80
30.	Wilkowo Nowe	3000	150 100 80	PCV	1989	16	112
31.	Wilkowo Stare	1000	100 80	PCV	1989	48	221
32.	Wołkuny	900	80	PCV	1992	12	38
33.	Zdrody Nowe	2600	100 80	PCV	1993	36	170
34.	Zdrody Stare	2200	100 80	PCV	1993	25	113
35.	Grochy	1800	100	PCV	1978	46	227
	ŁĄCZNIE	77837	X	X	X		3997

Źródło: dane Urzędu Gminy w Poświętnem i Zakładu Wodociągów i Kanalizacji w Łapach

Zaopatrzenie 34 miejscowości w gminie jest dwukierunkowe:

- podstawowe zaopatrzenie ze stacji wodociągowej w miejscowości Brzozowo Stare,
- zaopatrzenie na wypadek awarii, ze stacji w miejscowości Poświętne

Oba systemy są ze sobą połączone. Jedna wieś w gminie, to jest miejscowość Grochy zaopatrywana jest z ujęcia w miejscowości Daniłowo Duże, położonej na terenie gminy Łapy.

Kanalizacja i oczyszczanie ścieków

Zbiorowe odprowadzanie ścieków oparte jest na systemie sieci kanalizacji ciśnieniowej. Wybudowana w latach 2001 – 2011 sieć kanalizacji sanitarnej ciśnieniowej obejmuje miejscowości:

- Poświętne,

- Gołębie,
- Grochy,
- Kamińskie Pliszki,
- Kamińskie Wiktory,
- Kamińskie Jaski,
- Kamińskie Ocioski,
- Zdrody Nowe,
- Zdrody Stare,
- Józefin,
- Pietkowo I,
- Pietkowo II,
- Gabrysin,
- Turek,
- Dzierżki,
- Chomizna,
- Brzozowo Chrzconki,
- Brzozowo Chrzczony,
- Brzozowo Chabdy,
- Brzozowo Stare,
- Wilkowo Stare,
- Wilkowo Nowe,
- Liza Stara,
- Liza Nowa.

Tabela 5 Sieć kanalizacyjna ciśnieniowa na terenie gminy Poświętne

etap	Okres budowy	Długość sieci mb	Długość przyłączy śr.40 -mb	Ilość pompowni przydomowych szt.
I	13.12.2001 – 22.10.2003	27772	7798	329
II	22.10.2005 – 06.11.2006	15677	2637,5	154
III	22.04.2010-13.09.2010	4345	1481	63
IV	01.01.2011 – 31.05.2011	11098	2702	59
V	16.09.2011-04.11.2011	x	53	6
x	x	58892	14671	611

Źródło: dane Urzędu Gminy w Poświętnem

Wszystkie ścieki wprowadzone do sieci kanalizacji sanitarnej odprowadzane są kolektorem do oczyszczalni ścieków komunalnych w miejscowości Łapy. Przepustowość tej oczyszczalni wynosi 10000 m³ na dobę.

Zaopatrzenie w paliwa gazowe

Źródłem zaopatrzenia Gminy w gaz jest gazociąg wysokiego ciśnienia Białystok – Wyszaków – Rembelszczyzna, a najbliższa stacja redukcyjno – pomiarowa znajduje się w miejscowości Dworaki Staśki na terenie gminy Sokoły. Sieć rozdzielcza gazu obejmuje 25 miejscowości; gaz rozprowadzany jest gazociągiem średniego ciśnienia położonym na terenie zabudowanym wzdłuż pasa drogowego, a pomiędzy miejscowościami poza

pasem drogowym w jego bezpośrednim sąsiedztwie. W 2000 roku łączna długość sieci gazowej rozdzielczej wynosi 49 km, a odbiorcami gazu jest 240 gospodarstw domowych, spośród których 84 używa gazu także do ogrzewania mieszkań.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Źródłem zasilania w energię elektryczną Gminy jest stacja transformatorowo – rozdzielcza w Łapach i w pełni pokrywa zapotrzebowanie mocy i energii elektrycznej Gminy niezależnie od wzrastających potrzeb Miasta i Gminy Łapy. Rozprowadzenie energii elektrycznej odbywa się poprzez sieci średniego napięcia. Gmina Poświętne zasilana jest za pośrednictwem dwóch linii: Łapy – Grochy Stare – Poświętne – Wysokie Mazowieckie oraz Łapy – Daniłowo Duże – Gabrysin – Brańsk.

4.6 Kultura, sport i turystyka

Kultura

Działalność kulturalną na terenie gminy prowadzą kluby i świetlice wiejskie, biblioteki szkolne oraz gminna biblioteka publiczna.

Kluby i świetlice wiejskie.

W latach siedemdziesiątych XX wieku każda właściwie wieś mogła pochwalić się prężną działalnością kulturalną, która brała się przede wszystkim z potrzeby serca i ducha. Odbywały się tam wiejskie spotkania z kulturą, przyjeżdżało też kino objazdowe. W obecnych czasach, kiedy każdy ma w domu telewizor, czy nawet komputer, w wiejskich klubach odbywają się zajęcia sportowe. Organizuje się w tych pomieszczeniach uroczystości rodzinne typu: chrzciny, wesela, przyjęcia komunijne. Na terenie gminy Poświętne kluby i świetlice wiejskie zlokalizowane są w miejscowościach: Brzozowo Panki, Brzozowo Stare, Grochy, Kamińskie Jaśki, Liza Nowa, Liza Stara, Poświętne, Wilkowo Stare, Pietkowo oraz Zdrody Nowe.

W miejscowości Pietkowo działa Klub Euforia - lokal rozrywkowy, w którym do dyspozycji gości przeznaczone są dwa niezależne parkiety muzyczne, trzy bary i około 300 miejsc siedzących, 2 parkingi przy klubie w tym jeden płatny ogrodzony, ogródek letni.

Biblioteki szkolne.

Biblioteki szkolne prowadzą swoją działalność przy szkołach wszystkich typów w oparciu o ustawę o systemie oświaty, która zobowiązuje każdą szkołę publiczną do zapewnienia uczniom i nauczycielom możliwości korzystania z biblioteki szkolnej. Każda szkoła ma obowiązek prowadzenia biblioteki, gdyż służy ona realizacji programów nauczania i wychowania, edukacji kulturalnej i informacyjnej dzieci i młodzieży oraz kształcenia i doskonalenia nauczycieli. Biblioteki szkolne, oprócz tego, że gromadzą, opracowują i udostępniają wszelkie materiały biblioteczne oraz podręczniki, prowadzą także działalność upowszechniającą czytelnictwo, organizując konkursy czytelnicze, wystawy tematyczne, gazetki okolicznościowe, lekcje biblioteczne, wycieczki do innego typu bibliotek. Ze względu na trudności finansowe, nie posiadają zbyt bogatych księgozbiorów, dlatego też prowadzą wypożyczenia międzybiblioteczne.

Na terenie gminy funkcjonuje jedna Biblioteka Publiczna w miejscowości Poświętne. W 2013 r. z zasobów biblioteki korzystało 518 czytelników.

Wartości środowiskowe i kulturowe

W Gminie Poświętne zachowało się wiele różnego rodzaju zabytków.

Należą do nich prawnie chronione obszary przyrodnicze, do których można zaliczyć lasy ochronne wchodzące w skład Nadleśnictwa Rudka, gdzie na uroczysku Siudymach, rośnie dąb szypułkowy o obwodzie 7,5 m, któremu, w drodze konkursu ogłoszonego przez Nadleśnictwo Rudka, nadano nazwę „Rudoślaw z Podlasia”, a jego wiek szacuje się na około 500 lat.

Ponadto na terenie gminy występują jeszcze 22 drzewa, uznane za pomniki przyrody, których wiek szacuje się od 150 do 300 lat. Większość starych drzew pochodzi z końca XIX wieku, ale spotyka się także okazy posadzone w pierwszej połowie XIX wieku, a nawet w wieku XVIII.

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Białymstoku opublikował listę zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków, na której figurują także zabytkowe miejsca i budynki znajdujące się na obszarze Gminy Poświętne. Należą do nich:

1. Plebania rzymskokatolicka z II połowy XVIII wieku w Pietkowie wpisana do rejestru zabytków Decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dnia 25.08.1995 roku pod pozycją WKZ 5340/13/95, nr rej. 803
2. Cmentarz rzymskokatolicki z początku XVIII wieku w Pietkowie (grób hrabiów Starzeńskich) wpisany do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dnia 30.12.1987 roku pod pozycją WKZ 5340/22/87, nr rej. 662.
3. Wiatrak koźlak, drewniany z 1875 roku we wsi Brzozowo Chrzczony wpisany do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dnia 20.03.1979 roku pod pozycją WKZ 5340/13/79, nr rej. 437.
4. Park podworski z XVIII wieku w Pietkowie wpisany do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dnia 21.10.1977 roku pod pozycją WKZ 5340/26/77, nr rej. 41.
5. Ceglany neogotycki kościół z początków XX wieku (1906 - 1907r) w Poświętnem, wpisany do rejestru zabytków decyzją Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków dnia 11.03.2009 roku pod nr: A -226. Przy kościele znajduje się również ogrodzenie z początku XX w. wpisane do rejestru zabytków pod nr. A - 226 z dnia 11.03.2009 r.

Na terenie Gminy znajduje się również szereg obiektów o charakterze zabytkowym i kulturowym nie wpisanych do rejestru zabytków, jednakże uwzględnionych w opublikowanym w 1992 roku wykazie „Zabytki architektury i budownictwa w Polsce. Województwo białostockie”. Są to głównie zabudowania dworskie i zagrodowe oraz obiekty kultu religijnego z XIX i początków XX wieku. Natomiast parki i cmentarze o wartościach historyczno – kulturowych znajdują się we wsiach Gabrysin i Poświętne.

Na stokach i w dolinie rzeki Lizy występowało osadnictwo pradziejowe oraz wczesno - i średniowieczne, czego potwierdzeniem są zlokalizowane tu aż 122 stanowiska archeologiczne. Będące pozostałością osadnictwa ludności kultury wielborskiej dwa cmentarzyska kurhanowe z okresu rzymskiego znajdujące się Grochach Starych wpisano do rejestru zabytków województwa białostockiego.

Cennymi obiektami sztuki ludowej są też krzyże i kapliczki przydrożne, np. murowana kapliczka z XVIII wieku zwana „Latarnią Zmarłych” usytuowana przy drodze z Pietkowa do Kamiennego Dworu.

Sport

Na terenie gminy działa Uczniowski Klub Sportowy Orkan Poświętne, którego członkowie osiągają liczne sukcesy sportowe w piłce nożnej. Siedzibą klubu jest miejscowość Poświętne, natomiast stadion znajduje się w miejscowości Gołębie. Boisko „Orlik” – usytuowany przy Zespole Szkół w Poświętnem. Kompleks boisk: do piłki nożnej z nawierzchnią ze sztucznej trawy; boisko wielofunkcyjne (koszykówka, siatkówka, tenis) wraz z wyposażeniem i nawierzchnią syntetyczną. Miejsce jest chętnie odwiedzane przez młodzież całej gminy. Kompleks boisk służy do gry w piłkę nożną miejscowemu zespołowi UKS Orkan Poświętne. Od kilku lat na tym boisku urządzone są gminne zawody ochotniczych straży pożarnych i festyn rodzinny.

W centrum wsi Pietkowo znajduje się publiczny skwer wiejski wraz z obiektami małej architektury, wyposażony w ławeczki jest doskonałym miejscem wypoczynku starszych i dzieci. Młodzież ma tu doskonałe miejsce do jazdy na rolkach.

W miejscowości Gołębie znajduje się plac zabaw - miejsce zabaw dzieci oraz odpoczynku i rekreacji dorosłych. Z placu zabaw mogą korzystać mieszkańcy nie tylko Gołębi i Poświętnego, ale także okolicznych wsi. Plac zabaw usytuowany jest w pobliżu miejscowej szkoły i wyposażony w huśtawki, zjeżdżalnie, sprężynowce, ławeczki.

Turystyka

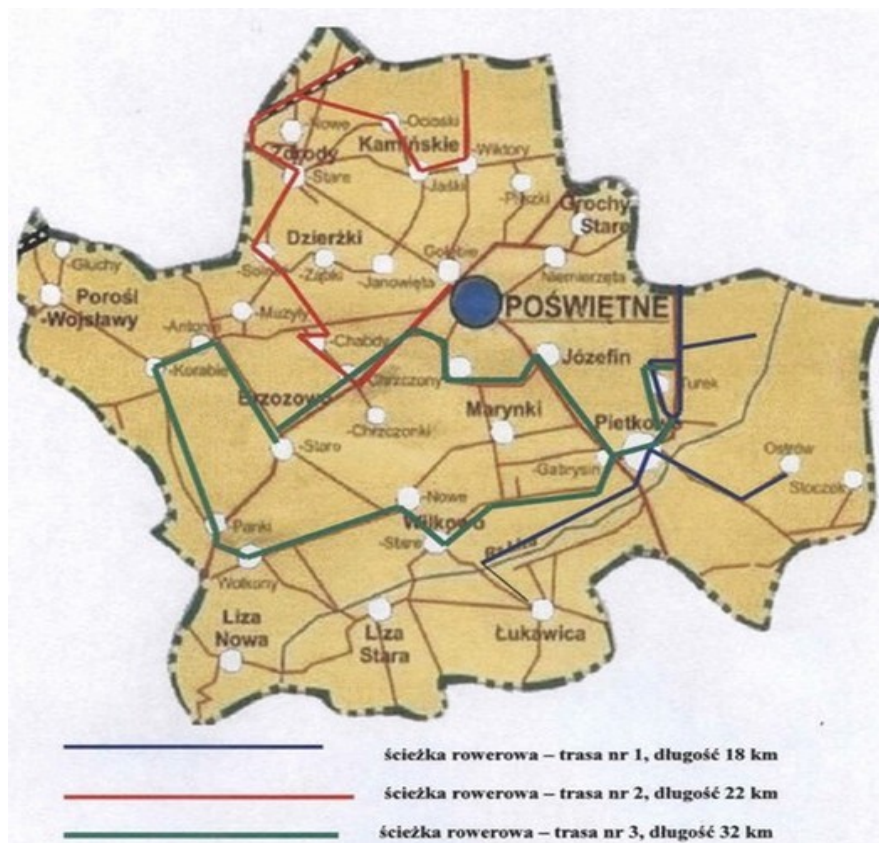
Obszar gminy Poświętne charakteryzuje się dobrymi walorami przyrodniczo – krajobrazowymi. Położenie gminy na obszarze funkcjonalnym „Zielone Płuca Polski oraz w sąsiedztwie Narwiańskiego Parku Narodowego rekomenduje obszar gminy do obszarów, które przy odpowiednich warunkach mogą stać się terenem o funkcjach rekreacyjnej i turystycznej.

Gmina posiada 3 ścieżki rowerowe o łącznej długości 72 km.

1. Trasa nr 1, długość 18 km (niebieska): - Daniłowo - Siudymach - Pietkowo - Turek - Ostrów - Zwierzyniec - Pietkowo. Liczba ciekawych miejsc - 13.
2. Trasa nr 2, długość 22 km (czerwona): - Poświętne - Brzozowo Chrzczony - Brzozowo Chabdy - Brzozowo Solniki - Zdrody Stare - Zdrody Nowe - Kamińskie Ocioski - Płonka Kościelna. Liczba ciekawych miejsc - 8.

3. Trasa nr 3, długość 32 km (zielona):- Turek - Gabrysin - Wilkowo - Wołkuny - Brzozowo Panki - Brzozowo Korabie - Brzozowo Antonie - Brzozowo Chrzczony - Marynki - Józefin - Pietkowo. Liczba ciekawych miejsc – 9

Rysunek 4 Mapa ścieżek rowerowych na terenie gminy Poświętne

Konna ujeżdżalnia w Pietkowie – Szwadron Kawalerii im. 10 Pułku Ułanów Litewskich stacjonujący w Pietkowie wykorzystuje dawne boisko sportowe przy nieczynnej szkole podstawowej na potrzeby jazdy konnej. Uczy się tu sztuki jeździeckiej dzieci i młodzież z terenu nie tylko gminy Poświętne. Jazda konna prowadzona jest pod okiem instruktorów jeździectwa. Tu też swoje ćwiczenia mają ułani – członkowie szwadronu. (tel. 602 48 11 44).

Obecnie turystyka nie zajmuje znaczącej pozycji na mapie gospodarczej gminy Poświętne. Trudno jest przede wszystkim oszacować ruch turystyczny w gminie i jego dochodowość.

Głównym problemem w rozwoju tej funkcji na terenie gminy jest słabo rozwinięta infrastruktura służąca turystyce. Brak jest przede wszystkim bazy noclegowej, obiektów gastronomicznych i pól biwakowych. Wynika to między innymi z

historycznej funkcji terenu gminy, jaką jest rolnictwo. W ostatnim okresie zaczęły na terenie gminy powstawać gospodarstwa agroturystyczne. Może to być początkiem rozwoju turystyki na terenie gminy.

Gmina Poświętne jest jedną z nielicznych gmin nie posiadających gminnego ośrodka kultury i jego braku nie może zaspokoić 8 istniejących świetlic wiejskich, w większości użytkowanych przez Rady Sołeckie i będących miejscem okazjonalnych imprez, a nie prowadzenia działalności kulturalnej.

Gmina nie dysponuje na swoim obszarze żadnymi urządzonymi terenami rekreacyjnymi czy turystycznymi, a jedynie 4 przyszkolnymi boiskami sportowymi przy Zespole Szkół w Poświętnem.

5. Analiza SWOT

Raport o stanie gminy oraz wyniki ankiet były podstawą do przeprowadzenia analizy SWOT - mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń. Analiza dotyczy sytuacji, w jakiej obecnie znajduje się gmina, pozwala sformułować koncepcje rozwoju ekonomicznego. W poniższych tabelach zostały przedstawione wyniki prac Zespołu Ekspertów ECDS Polska nad określeniem silnych i słabych stron w gminie oraz zdefiniowaniem szans i zagrożeń, które w przyszłości mogą wpływać na dalszy rozwój gospodarczy i społeczny gminy. Należy zaznaczyć, że opisane w tabelach mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia stały się przedmiotem późniejszych, wnikliwych analiz polegających na nadaniu wag i priorytetów każdej grupie i ich poszczególnym elementom. Rezultaty tych analiz, w których efekcie określono najistotniejsze czynniki warunkujące dalszy rozwój i dzięki którym określono typ dążenia strategicznego, zostały przedstawione w dalszej części rozdziału.

POŁOŻENIE, ŚRODOWISKO NATURALNE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ czyste środowisko naturalne ⇒ występowanie obszarów prawnie chronionych ⇒ mały stopień skażenia środowiska ⇒ położenie gminy Poświętne z dala od wielkich arterii komunikacyjnych i ośrodków przemysłowych ⇒ dogodna sieć dróg gminnych ⇒ teren gminy przecina trasa Białystok – Warszawa ⇒ całkowity brak przemysłu uciążliwego dla środowiska ⇒ infrastruktura techniczna 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ Systematyczne obniżanie się poziomu wód gruntowych ⇒ Brak monitoringu poszczególnych elementów środowiska ⇒ Stosunkowo mała aktywność mieszkańców w działaniach na rzecz ochrony środowiska
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ możliwość promowania gminy jako miejsca czystego ekologicznie ⇒ wzrost zainteresowania wypoczynkiem na wsi - agroturystyka 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ brak tradycji wykorzystywania istniejących walorów naturalnych ⇒ dalsza degradacja środowiska

⇒ współpraca międzygminna w zakresie wspólnych przedsięwzięć ⇒ Przynależność gminy do Stowarzyszenia Gmin Górnej Narwi oraz stowarzyszenia N.A.R.E.W	naturalnego w wyniku działalności człowieka bez zabezpieczenia właściwych funkcji komunalnych

POTENCJAŁ LUDZKI

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ znaczne zasoby siły roboczej ⇒ silne poczucie tożsamości ⇒ aktywne postawy mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ wysoki odsetek zatrudnienia w rolnictwie ⇒ wypływ ludności ⇒ postępujące zubożenie ⇒ duże bezrobocie (również ukryte w rolnictwie) ⇒ słabe możliwości zatrudnienia poza rolnictwem ⇒ spadek przyrostu urodzeń ⇒ ujemna migracja ludności ⇒ Odpływ z terenu gminy młodzieży, w związku z brakiem szkolnictwa średniego i wyższego
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ duży odsetek ludzi pracujących na roli pomimo wieku emerytalnego 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ wyludnianie się wsi ⇒ migracja ludzi młodych ⇒ wzrastające bezrobocie

WARUNKI SOCJALNO-BYTOWE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ dobrze rozwinięta i funkcjonująca sieć szkół ⇒ rezerwy terenowe pod budownictwo ⇒ dbałość o czystość i estetykę 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ brak dostępu do specjalistycznych przychodni zdrowotnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ reforma ubezpieczeń społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ pogarszające się warunki bytowe

i służby zdrowia
⇒ program szkoleń dla ludności

ludności
⇒ powiększające się różnice w dochodach ludności
⇒ niekonsekwentna polityka państwa wobec terenów wiejskich

GOSPODARKA / ROLNICTWO

MOCNE STRONY

⇒ Dobre wyposażenie gospodarstw w podstawowy sprzęt i maszyny rolnicze
⇒ zaangażowanie rolników w produkcję mleka wysokiej jakości
⇒ zasoby niewykorzystanej siły roboczej
⇒ baza dobrej jakości produktów rolnych
⇒ dobre cechy ekologiczne płodów rolnych
⇒ duża różnorodność usług gospodarcze

SŁABE STRONY

⇒ dominacja małych firm w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych
⇒ brak przemysłu przetwórczego
⇒ brak podmiotu gospodarczego, który byłby główną siłą napędową rozwoju gospodarczego
⇒ niedostatki kapitału własnego
⇒ słabe zainteresowanie ze strony inwestorów zewnętrznych
⇒ niewystarczająco rozwinięta sieć usług rolniczych
⇒ struktura gospodarstw rolnych, duże rozdrobnienie
⇒ mała specjalizacja produkcji rolnej

SZANSE

⇒ korzystne warunki glebowo-klimatyczne do rozwijania produkcji żywności ekologicznej
⇒ zapotrzebowanie na zdrową żywność
⇒ rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich, drobnej wytwórczości i usług dla rolnictwa
⇒ dostęp do środków pomocowych
⇒ tworzenie grup producenckich
⇒ tworzenie jednostek organizacyjnych związków międzygminnych
⇒ programy rozwoju terenów wiejskich województwa podlaskiego

ZAGROŻENIA

⇒ przywiązanie do tradycyjnych form gospodarowania na wsi
⇒ pogarszająca się sytuacja ekonomiczna w rolnictwie - ubożenie wsi
⇒ brak rynków zbytu na produkty rolne
⇒ niestabilna polityka państwa wobec rolnictwa
⇒ brak znaczących inwestycji w sektorze rolno-spożywczym, potrzebnych do zwiększenia produkcji i konkurencyjności

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ dobrze rozwinięta sieć dróg ⇒ dobra sieć połączeń komunikacyjnych ⇒ całkowite zwodociągowanie wszystkich miejscowości ⇒ 60% ludności gminy korzysta z oczyszczalni ścieków ⇒ wysoki stopień zgazociągowania gminy 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ niedostatki w sieci kanalizacyjnej ⇒ brak urządzonego składowiska odpadów ⇒ występowanie „dzikich” składowisk odpadów na terenach powyrobiskowych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ zagraniczne środki pomocowe na inwestycje w dziedzinie infrastruktury 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ trudności z pozyskaniem środków finansowych na realizację inwestycji

KULTURA, SPORT I TURYSTYKA

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ silne poczucie tożsamości lokalnej ⇒ obiekty zabytkowe ⇒ sprzyjające warunki geograficzno – przyrodnicze do rozwoju agroturystyki ⇒ rozwinięta sieć ścieżek rowerowych ⇒ dogodna sieć dróg gminnych umożliwiająca dojazd do urokliwych miejsc ⇒ baza sportowo-rekreacyjna 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ brak bazy noclegowej ⇒ brak infrastruktury kulturalnej ⇒ brak produktu turystycznego gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA

⇒ wzrost zainteresowania aktywnym wypoczynkiem i agroturystyką ⇒ rozwój turystyki aktywnej – obserwacja ptaków	⇒ brak tradycji korzystania z istniejących walorów ⇒ degradacja środowiska związana z działalnością człowieka

WARUNKI WSPIERAJĄCE ROZWÓJ GOSPODARCZY

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ dobry wizerunek gminy w oczach mieszkańców ⇒ aktywna postawa mieszkańców ⇒ dobra opinia o gospodarstwach rolnych 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ brak programów i kierunków rozwoju obszarów wiejskich ⇒ brak możliwości pozyskania zewnętrznych inwestorów ⇒ brak dużego kapitału prywatnego, wewnętrznego i zewnętrznego ⇒ ograniczone zasoby finansowe gminy
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ⇒ wzrastająca umiejętność poszukiwania pozabudżetowych źródeł wspierania inwestycji ⇒ nowe zasady finansowania inwestycji ⇒ nawiązanie współpracy z sąsiednimi gminami ⇒ współpraca z powiatem i województwem 	<ul style="list-style-type: none"> ⇒ koncentracja instytucji wspierających rozwój przedsiębiorczości w ośrodkach miejskich ⇒ niedoinwestowanie małych i średnich przedsiębiorstw ⇒ malejący rynek zbytu ⇒ niestabilny i skomplikowany system prawny, szczególnie podatkowy ⇒ słaba i zbiurokratyzowana polityka kredytowa dla przedsiębiorstw i rolnictwa ⇒ Wysokie koszty kredytów

6. Wyzwania rozwojowe

W wyniku dyskusji nad zasobami wewnętrznymi oraz otoczeniem Gminy Poświętne, a także w oparciu o wnioski z diagnozy społeczno-gospodarczej, można sformułować kilka wyzwań społeczno-gospodarczych, stojących przed wspólnotą samorządową. Na pierwszy plan wyłaniają się potrzeby w zakresie dynamizowania rozwoju gospodarczego i wykorzystania atutów Gminy. Bardzo ważnym elementem tego wyzwania jest poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy, która obecnie stanowi barierę rozwojową.

Jednym z istotnych wyzwań dla Gminy Poświętne jest również kształtowanie wizerunku miejsca rekreacyjnego w odniesieniu do terenów wiejskich. Realizacja tego wyzwania powinna opierać się m.in. o kreowanie i rozpropagowanie własnej, oryginalnej oferty rekreacyjno-kulturowej (wydarzenia kulturalne i sportowe, zabytki, obszary leśne, akweny wodne, itp.), która obecnie w bardzo małym zakresie dociera do potencjalnych odbiorców, w tym z pobliskiego Białegostoku, a decyduje o wizerunku całej Gminy.

Do pozostałych wyzwań o charakterze strategicznym zaliczyć należy aktywizację społeczności lokalnej oraz rozwój usług publicznych, które w dłuższej perspektywie powinny przyczyniać się do przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom demograficznym (ujemny przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa).

Wyzwania niniejsze szerzej zostały opisane poniżej. Na ich kanwie zidentyfikowano strategiczne obszary rozwoju.

Wyzwania rozwojowe Gminy Poświętne do 2025 r.:

- ⇒ **Wzmacnianie pozycji gospodarczej Gminy Poświętne, w tym turystyczno-rekreacyjnej** – co w przyszłości może zagwarantować skuteczne rozwiązywanie problemów społecznych oraz zapewnić stabilizację dla finansów publicznych JST. Wzmacnianie pozycji gospodarczej Gminy Poświętne jest uwarunkowane inwestycjami gminnymi i prywatnymi oraz zewnętrznymi (w tym rozwój oferty turystyczno-rekreacyjnej). Trudności związane z realizacją tej części wyzwania polegają na barierach natury przestrzennej – mało atrakcyjne tereny inwestycyjne, rozdrobnienie gruntów i skomplikowane kwestie własnościowe, itp. Niemniej jednak należy dążyć do planowania stref dla rozwoju

gospodarczego na terenie Gminy. Nowa perspektywa finansowa UE na lata 2014-2020 przewiduje znaczne środki finansowe na scalanie gruntów na potrzeby stref inwestycyjnych, uzbrajanie gruntów, realizację infrastruktury komunikacyjnej udostępniającej potencjalne tereny inwestycyjne, itp. Mimo znaczących trudności w zakresie planowania i organizowania stref aktywności gospodarczej, należy projektować działania w zakresie scalania gruntów, rozwiązywania kwestii własnościowych, angażowania właścicieli prywatnych do tworzenia stref inwestycyjnych.

- ⇒ **Poprawa dostępności komunikacyjnej** – Rozwój gospodarczy i społeczny jest bardzo utrudniony w przypadku braku odpowiedniej infrastruktury transportowej. Nieefektywny system transportowy odbija się negatywnie w każdej dziedzinie życia i gospodarki. Należy mieć na uwadze, że poprawa dostępności komunikacyjnej gminy bezpośrednio wpływa na celowość i skuteczność realizacji innych działań w ramach pozostałych celów strategicznych i operacyjnych, m.in. rozwój mieszkalnictwa, rozwój gospodarczy, czy dostępność atrakcji turystycznych i kulturowych. Bardzo istotna jest poprawa jakości i wydajności infrastruktury transportowej. Dlatego też, na bieżąco należy modernizować i remontować istniejące drogi publiczne, których utrzymanie leży w gestii gminy, z dostosowaniem ich do warunków wynikających z obowiązujących przepisów (w tym: poszerzenia przekroju poprzecznego, korekty nienormatywnych łuków, przebudowa skrzyżowań, budowa zatok autobusowych, chodników, ścieżek rowerowych, infrastruktury wodno-kanalizacyjnej).
- ⇒ **Kreowanie wizerunku Gminy Poświętne** – przede wszystkim poprzez wzrost infrastruktury turystyczno - rekreacyjnej oraz oryginalne przedsięwzięcia kulturalno-sportowe, które z jednej strony powinny przełożyć się na wzrost zainteresowania Gminą wśród potencjalnych odwiedzających (mieszkańcy Białegostoku, turyści zagraniczni, turyści kwalifikowani – zainteresowani oryginalnymi walorami przyrodniczymi, kulturowymi i rekreacyjnymi, itp.), a z drugiej strony przyczynić się do wzrostu zamożności mieszkańców i w konsekwencji wykreować wewnętrzny popyt na rynku. Ten zaś ma szansę stanowić podstawowe uzasadnienie dla podejmowania różnych działalności

gospodarczych, zorientowanych na ponadlokalnych nabywców, w tym świadczących usługi rynkowe w ramach przemysłów czasu wolnego. Walory Gminy Poświętne (krajobraz, obszary leśne, zabytki i układy urbanistyczne, akweny wodne) nie gwarantują samoistnego rozwoju rekreacji. Walory te w konkurencji z pobliskimi ośrodkami turystycznymi nie mają odpowiedniej siły przebicia na rynku. Jednak Poświętne może zbudować bardzo atrakcyjną ofertę rekreacyjno-kulturową i sportową. Obecnie Poświętne nie posiada żadnej oferty specjalizacji rekreacyjnej (mimo wielu zasobów), brakuje infrastruktury, brakuje oferty, brakuje produktów i promocji. Wyzwaniem jest przyciąganie inwestorów i tworzenie nowoczesnej infrastruktury rekreacyjnej. Potrzebny jest nowy wizerunek spletający zasoby przyrodnicze z walorami kulturowymi i rekreacyjnymi. Oryginalność niektórych produktów terytorialnych, jakie mogą być przedmiotem konsumpcji dla mieszkańców, turystów, inwestorów, czy codziennie przybywających na obszar Gminy, powinna być traktowana jako ważny argument w działaniach promocyjnych.

⇒ **Inicjowanie aktywności mieszkańców** – angażowanie się w miejscowe inicjatywy, poszukiwanie miejsca realizacji własnych aspiracji i działalności na terenie Gminy Poświętne. Problem bierności niektórych środowisk lokalnych jest konsekwencją zaistnienia wielu różnych czynników, z których warunki ekonomiczne są może najłatwiej dostrzegalne wśród negatywnie oddziałujących, ale niekoniecznie najtrudniejsze do pokonania. Problemy występowania patologii społecznych, dziedziczenia ubóstwa czy wykluczenia obserwowane są w wielu miejscach całego województwa i nie są cechą charakterystyczną wyłącznie dla Gminy Poświętne. Jednak stanowią duże zagrożenie dla realizacji wyzwań gospodarczych i wizerunkowych, w związku z czym powinny stanowić istotną część strategii. Przeciwdziałanie tym niekorzystnym tendencjom społecznym powinno być realizowane m.in. poprzez utrzymywanie wysokiej jakości kształcenia od pierwszych jego etapów, angażowanie mieszkańców do świadomego udziału w kulturze oraz inicjatywach lokalnych, kreowanie wartości przedsiębiorczych i estetycznych. Przyczyni się to w przyszłości do zapewnienia odpowiedniej zaradności i operatywności mieszkańców (np. aktywne poszukiwanie pracy na terenie Gminy), odpowiedzialności za dobro wspólne (np. odnowa centrów wsi i miejsc publicznych) oraz przedsiębiorczości. W

warunkach Gminy Poświętne, ważne jest aby wspierać wszelkie inicjatywy integrujące nowych mieszkańców.

7. Wizja i misja rozwoju Gminy Poświętne

Gmina Poświętne to niewielka gmina w powiecie białostockim o bogatych tradycjach i ciekawej historii. To miejsce pełne aktywnych, pamiętających o swych korzeniach i kultywujących miejscową tradycję mieszkańców, którzy potrafią się zintegrować. Gmina ma charakter rolniczy. Dominują tutaj rodzinne gospodarstwa, o długiej tradycji, systematycznie rozwijane, co sprawia, że rolnictwo w gminie staje się wyspecjalizowane i nowoczesne. To ponadto miejsce o cennych walorach przyrodniczo – krajobrazowych, zasobne w zabytki, co sprzyja rozwojowi turystyki aktywnej i rekreacji.

Wizja rozwoju gminy uwzględnia opinię mieszkańców. Wzięto pod uwagę tradycję, ale i potencjał gminy, uwarunkowania wewnętrzne, także jego zdolności konkurencyjne. Określono cechy i procesy, które powinny charakteryzować gminę w przyszłości. Władze odpowiedzialne za realizację polityki rozwoju gminy pragną zjednoczyć mieszkańców, przypominając im o historii i bogatych tradycjach, oraz zbudować miejsce atrakcyjne i przyjazne.

Wizja gminy:

**„Gmina Poświętne – nasza mała ojczyzna, z długimi tradycjami.
Gmina Poświętne to dobre miejsce do życia, pracy i spędzania wolnego czasu, czyste oraz dostosowujące się do trendów ekologicznych.
Dbająca o ochronę obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo
zapewniająca równowagę przestrzenną.”**

Sposobem urzeczywistnienia zakładanej wizji jest misja. Misja określa nadrzędny cel rozwoju Gminy Poświętne. Zgodnie z misją, władze samorządowe gminy pełnią rolę inicjatora dla realizacji przedsięwzięć zgodnych z Lokalną Strategią Rozwoju Gminy Poświętne na lata 2015-2025, a podejmowanych przez różnych aktorów życia społecznego i gospodarczego. Ponadto, władze samorządowe są także realizatorem własnych projektów, leżących w zadaniach własnych oraz we współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, zmierzających do zrównoważonego rozwoju

gminy, promowania jej walorów, ułatwiania współpracy różnorodnych partnerów i wdrażania innowacyjnych rozwiązań.

Misja gminy:

„Misją Gminy Poświętne jest tworzenie godnych warunków życia i wszechstronnego rozwoju mieszkańców Gminy w partnerstwie z sektorem gospodarczym i pozarządowym, kreowanie wizerunku Gminy jako miejsca przyjaznego do życia, prowadzenia działalności gospodarczej i odpoczynku”

Powyższa misja pozwoli na kontrolę podejmowanych działań przez całą wspólnotę, ale przede wszystkim jej szeroki charakter pozwala na ambitne podejmowanie wyzwań sformułowanych w wizji. Podkreśla, iż sprawą pierwszorzędą nie jest jedynie wzrost gospodarczy, jednocześnie wskazuje na walory, jakie ma godne życie mieszkańców gminy.

8. Plan operacyjny Strategii

Plan operacyjny jest wynikiem wspólnych prac Konwentu Strategicznego, powołanego przez Wójta Gminy Poświętne.

Opracowane kierunki rozwoju to obszary mogące stać się w perspektywie 10 lat czynnikami dynamizującymi rozwój gminy. W wyniku prac warsztatowych wyodrębniono cztery główne obszary wsparcia przyczyniające się do rozwoju Gminy Poświętne:

- Gospodarka lokalna
- Infrastruktura techniczna
- Turystyka, dziedzictwo, rekreacja i oferta czasu wolnego
- Jakość życia mieszkańców

Dla każdego z obszarów priorytetowych sformułowany został cel strategiczny (w perspektywie 2025 roku), z którego wynikają cele operacyjne. Dla ich urzeczywistnienia wyodrębniono natomiast kierunki interwencji – kluczowe zadania i projekty do realizacji. Należy je traktować jako pewną propozycję, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności

programowej, finansowej i organizacyjnej całej wspólnoty Gminy Poświętne w perspektywie długofalowej.

Ponadto, dla zapewnienia kontroli nad stopniem realizacji poszczególnych celów niniejszej Strategii Rozwoju stworzono listę rekomendowanych mierników. Mierniki te są użyteczne przede wszystkim w czasie dokonywania monitoringu realizacji oraz aktualizacji dokumentu. Lista mierników stanowi bazową propozycję, która podczas prowadzenia procesów monitorowania i przeglądu strategicznego może być modyfikowana i uzupełniana – zgodnie z potrzebami jednostek wdrażających.

Poniższy schemat prezentuje strukturę celów Lokalnej Strategii Rozwoju Gminy Poświętne na lata 2015-2025.

GOSPODARKA LOKALNA	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	TURYSTYKA, DZIEDZICTWO, REKREACJA I OFERTA CZASU WOLONEGO	JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW
<i>Cel strategiczny:</i> Stworzenie atrakcyjnych warunków w gminie dla rozwoju działalności gospodarczej	<i>Cel strategiczny:</i> Kompleksowe uzbrojenie gminy w infrastrukturę techniczną.	<i>Cel strategiczny:</i> Rozwój rekreacji i turystyki	<i>Cel strategiczny:</i> Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy
<p>Cel operacyjny 1.1 Tworzenie warunków stymulujących rozwój przedsiębiorczości i powstanie nowych miejsc pracy</p> <p>Cel operacyjny 1.2 Rozwój pozarolniczej działalności gospodarczej</p> <p>Cel operacyjny 1.3 System edukacji wspierający rozwój kapitału intelektualnego</p>	<p>Cel operacyjny 2.1 Modernizacja i rozwój sieci drogowej</p> <p>Cel operacyjny 2.2 Zapewnienie warunków do poprawy stanu środowiska przyrodniczego</p> <p>Cel operacyjny 2.3 Wzmacnianie świadomości ekologicznej mieszkańców</p>	<p>Cel operacyjny 3.1 Zrównoważony rozwój infrastruktury rekreacyjnej oraz oferty czasu wolnego</p> <p>Cel operacyjny 3.2 Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej</p> <p>Cel operacyjny 3.3 Rozwój rekreacji, turystyki i agroturystyki.</p>	<p>Cel operacyjny 4.1 Doskonalenie jakości usług edukacyjnych</p> <p>Cel operacyjny 4.2 Poprawa w zakresie dostępności do wszelkiego rodzaju usług infrastruktury społecznej.</p> <p>Cel operacyjny 4.3 Aktywizacja społeczności lokalnej</p>

Osiągnięcie założonych celów strategicznych jest możliwe poprzez realizację konkretnych działań w wyznaczonym okresie czasowym tj. do 2025 roku. W niniejszym opracowaniu wyszczególniono zadania:

- inwestycyjne,
- nie inwestycyjne (edukacyjne, promocyjne).

Przedsięwzięcia przyporządkowano poszczególnym obszarom:

- Gospodarka lokalna
- Infrastruktura techniczna
- Turystyka, dziedzictwo, rekreacja i oferta czasu wolnego
- Jakość życia mieszkańców

Zadania, których realizatorem jest Gmina Poświętne zostaną wpisane do Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy. Pozostałe przedsięwzięcia pochodzą z aktualnych Planów Rozwoju lub innych dokumentów określających strategię działania danego podmiotu i pozostają w gestii ich realizatorów.

Cel strategiczny 1:

Stworzenie atrakcyjnych warunków w gminie dla rozwoju działalności gospodarczej

Projekty/ zadania/ operacje:

1. Kampanie informacyjne, szkolenia i doradztwo dla rolników i przedsiębiorców w zakresie pozyskiwania funduszy unijnych
2. Szkolenia i warsztaty w zakresie organizacji i prowadzenia działalności gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem działalności usługowej
3. Szkolenia w zakresie turystyki, agroturystyki, i świadczenia usług turystycznych
4. Wypracowanie i wdrożenie systemu wspierania zatrudnienia mieszkańców gminy w lokalnej gospodarce
5. Szkolenia na temat nowych technologii i ich wykorzystania w działalności gospodarczej
6. Szkolenia rolników (m.in. w zakresie dywersyfikacji dochodów i dobrej praktyki rolniczej)
7. Szkolenia w zakresie tworzenia i funkcjonowania grup producenckich

8. Szkolenia i poradnictwo psychologiczne, zawodowe i podnoszenie kwalifikacji oraz wspieranie zatrudnienia i samo zatrudnienia
9. Organizacja kształcenia ustawicznego dla mieszkańców zainteresowanych prowadzeniem działalności gospodarczej
10. Opracowanie i wdrożenie programu współpracy przedsiębiorstw lokalnych w ramach przyjętych kierunków rozwoju gminy, np. rozwój usług, turystyka i rekreacja, jakość życia (m.in. punkt informacyjny, portal internetowy)

Wskaźniki monitoringu dla Celu strategicznego 1:

- powierzchnia rolna, na której produkowana jest zdrowa żywność,
- ilość podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy,
- ilość przedsiębiorców, którzy skorzystali ze szkolenia na terenie gminy,
- roczna ilość nowych podmiotów gospodarczych.

Cel strategiczny 2:

Kompleksowe uzbrojenie gminy w infrastrukturę techniczną.

Lp.	Nazwa zadania	Lokalizacja zadania	Okres realizacji	Szacunkowy koszt zł
1.	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz przepompowni strefowych	Brzozowo Antonie, Brzozowo Mużyły, Brzozowo Korabie, Porośl Wojsławy, Porośl Głuchy	2018 – 2019	3 500 000
2.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 1563B	Poświętne, Gołębie, Dzierżki, Zdrody Stare, Zdrody Nowe	2015	3 300 000
3.	Przebudowa drogi gminnej nr 107581B	Brzozowo Panki, Wołkuny	2015	155 000
4.	Przebudowa drogi gminnej nr 107562B na odcinku od drogi powiatowej Zdrody Stare do przejazdu kolejowego w Zdrodach Nowych	Zdrody Stare –Zdrody Nowe	2016 - 2017	250 000
5.	Przebudowa dróg gminnych nr 107653B oraz nr 107564B	Zdrody Stare	2017	250 000
6.	Przebudowa drogi gminnej nr 107573B	Marynki	2016 - 2017	250 000
7.	Przebudowa drogi gminnej nr 107576B	Pietkowo, Łukawica	2018-2019	800 000
8.	Przebudowa drogi powiatowej	Brzozowo Korabie,	2016	1 000 000

Lokalna Strategia Rozwoju Gminy Poświętne na lata 2015 -2025

	nr 1566B	Brzozowo Antonie, Brzozowo Chabdy		
9.	Przebudowa drogi powiatowej nr 1566B	Brzozowo Chabdy, Poświętne	2017-2018	1 000 000
10.	Przebudowa drogi powiatowej nr 1565B	Gabrysin, Wilkowo Stare	2018-2019	3 800 000
11..	Przebudowa drogi powiatowej nr 1565B	Pietkowo – Daniłowo (granica gm. Poświętne)	2017	4 000 000
12.	Przebudowa drogi powiatowej nr 1565B	Brzozowo Stare-Piekuty (granica gm. Poświętne)	2019-2020	4 000 000
13.	Przebudowa drogi powiatowej nr 1562B	Gąsówka Stara, Kamińskie Pliszki, Kamińskie Wiktory, Kamińskie Jaski, kamieński Ocioski	2020-2022	6 000 000
14.	Przebudowa drogi gminnej nr 107565B	Dzierżki – Kamińskie Jaski	2018	300 000
15.	Remont drogi gminnej nr 160176B	Pietkowo Drugie	2019	100 000
16.	Przebudowa ulicy (droga gminna nr 107569B) wraz wykonaniem chodnika dla pieszych	Grochy	2020-2021	600 000
17.	Przebudowy i remonty pozostałych dróg gminnych i powiatowych wynikające z aktualnych w tym zakresie potrzeb	Teren całej gminy	2015 - 2025	3 000 000
18.	Modernizacje i remonty rolniczych dróg dojazdowych	Teren całej gminy	2015 - 2025	1 000 000
19.	Budowa sieci wodociągowej	Dzierżki Ząbki, Dzierżki	2019	150 000
20.	Modernizacja ujęcia wody i hydroforni	Brzozowo Stare	2019 - 2020	2 500 000
21.	Inwestycje z zakresu odnawialnych źródeł energii (energia słoneczna, energia wiatru, biomasa)	Teren całej gminy	2015 - 2025	30 000 000
22.	Przedsięwzięcia z zakresu unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest	Teren całej gminy	2016-2025	1 000 000

Wskaźniki monitoringu dla Celu strategicznego 2:

- procentowy wskaźnik dróg gminnych o twardej nawierzchni,
- Długość wyremontowanych, zmodernizowanych dróg w km,
- Długość wybudowanych dróg w km,

- Długość wybudowanych chodników w km,
- Liczba skrzyżowań oświetlonych do skrzyżowań ogółem
- ilość gospodarstw domowych przyłączonych do sieci wodociągowej,
- stopień skanalizowania gminy,
- ilość odbiorców gazu przewodowego na terenie gminy,
- ilość korzystających z internetu.

Cel strategiczny 3:
Rozwój rekreacji i turystyki

Lp.	Nazwa zadania	Lokalizacja zadania	Okres realizacji	Szacunkowy koszt zł
1.	Budowa Wiejskiego Domu Kultury	Poświętne	2016 – 2017	3 300 000
2.	Budowa świetlicy wiejskiej	Liza Stara	2018 – 2019	800 000
3.	Rozbudowa świetlicy wiejskiej wraz z jej przebudową i nadbudową	Pietkowo	2017 - 2018	500 000
4.	Remonty i renowacje w zabytkowych obiektach sakralnych	Poświętne Pietkowo	2016 - 2025	5 000 000

Dodatkowe projekty/ zadania/ operacje:

1. Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych (mała infrastruktura turystyczna, szlaki turystyczne: rowerowe, konne)
2. Kształtowanie przestrzeni publicznej (tereny zielone, place zabaw, alejki spacerowe, chodniki, oświetlenie)
3. Budowa, adaptacja, remont, i wyposażenie obiektów pełniących funkcje publiczne o charakterze społeczno – kulturalnym (poprawa stanu istniejących świetlic wiejskich oraz ich otoczenia)
4. Odnawianie lub konserwacja, obiektów zabytkowych, obiektów architektury sakralnej lokalnych pomników historii i miejsc pamięci oraz ich otoczenia

5. Zakup i odtworzenie obiektów zabytkowych oraz charakterystycznych dla tradycji budownictwa w danym regionie wraz z ich adaptacją na cele publiczne
6. Wsparcie realizacji projektów związanych z kultywowaniem tradycji społeczności lokalnej oraz tradycyjnych zawodów
7. Tworzenie miejsc noclegowych w gospodarstwach rolnych, szkołach i innych obiektach
8. Edukacja przyrodnicza w gospodarstwach rolnych np. zielone szkoły
9. Promowanie aktywnych form spędzania wolnego czasu
10. Szkolenia w zakresie turystyki, agroturystyki, i świadczenia usług turystycznych
11. Szkolenia lokalnych przewodników turystycznych
12. Wzmocnienie organizacyjne i merytoryczne instytucji i organizacji działających w sferze turystyki, kultury i sportu
13. Organizacja i funkcjonowanie punktu informacji turystycznej
14. Opracowanie i wydanie map, folderów i przewodników
15. Opracowanie i lokalizacja tablic informacyjnych dotyczących zasobów kulturowych

Wskaźniki monitoringu dla Celu strategicznego 3:

- ✓ ilość imprez kulturalnych i sportowych w roku,
- ✓ łączna długość tras turystycznych na terenie gminy,
- ✓ łączny nakład druków promocji gospodarczej i turystycznej,
- ✓ ilość gospodarstw agroturystycznych,
- ✓ ilość turystów odwiedzających gminę,
- ✓ ilość miejsc noclegowych,
- ✓ Liczba produktów turystycznych w Gminie.

Cel strategiczny 4:

Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy

Lp.	Nazwa zadania	Lokalizacja zadania	Okres realizacji	Szacunkowy koszt zł
1.	Przebudowa instalacji ciepłej w istniejącej kotłowni gazowej wraz z remontem pomieszczeń oraz wymianą urządzeń, w tym kotłów gazowych w obiekcie Zespołu Szkół	Gołębie	2016	250 000
2.	Montaż klimatyzacji w świetlicach wiejskich	Wilkowo Stare Brzozowo Stare Grochy	2015 -2016	70 000
3.	Zagospodarowanie centrum wsi (parkingi, oświetlenie, mała architektura)	Brzozowo Stare	2017 - 2018	350 000
4.	Zakup samochodu pożarniczego	Pietkowo	2016 - 2017	700 000

Dodatkowe projekty/ zadania/ operacje:

1. Rozwój sieci teleinformatycznej i punktów dostępu do Internetu (np. Internet szerokopasmowy, kawiarenki internetowe)
2. Rozbudowa, remonty i adaptacja obiektów oświatowych na cele oświatowe i inne związane z rozwojem społeczności lokalnej
3. Unowocześnienie i poprawa wyposażenia biblioteki
4. Wsparcie realizacji projektów związanych z dostosowaniem obiektów publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych
5. Budowanie kapitału organizacji pozarządowych - zagospodarowanie i wyposażenie miejsc spotkań, - kształcenie kadr dla organizacji pozarządowych - kształcenie liderów (animatorów) lokalnych
6. Organizowanie i współorganizowanie cyklicznych imprez sportowych, rekreacyjnych i propagujących dziedzictwo kulturowe
7. Wspieranie programów integracji i aktywizacji osób starszych i niepełnosprawnych
8. Organizacja i upowszechnienie kształcenia ustawicznego i terapii zajęciowej
9. Wypracowanie systemu wspierania (partycypacji) uczestnictwa mieszkańców w kulturze na terenie gminy i poza nią
10. Propagowanie twórczości artystycznej – organizacja przeglądów i warsztatów
11. Tworzenie i doposażenie zespołów ludowych
12. Rozwój sportu kwalifikowanego dzieci i młodzieży

13. Popularyzacja sportu i rekreacji III wieku.

14. Wypracowanie oferty zajęć prowadzonych w świetlicach wiejskich

Wskaźniki monitoringu dla Celu strategicznego 4:

- ✓ procent miejscowości posiadających utworzone centralne punkty wsi,
- ✓ Liczba zmodernizowanych świetlic środowiskowych w sołectwach,
- ✓ Liczba osób korzystająca ze świetlic środowiskowych w sołectwach,
- ✓ ilość i zasięg działań pozalekcyjnych dla młodzieży szkolnej,
- ✓ ilość zmodernizowanych obiektów edukacyjnych

9. Zasady realizacji strategii

Realizacja Lokalnej Strategii Rozwoju Gminy Poświętne 2015-2025 będzie prowadzona zgodnie z wymogami wynikającymi z ogólnych zasad prowadzenia polityki rozwoju europejskiej, krajowej i regionalnej na lata 2014-2020. Zasady te wynikają z układu przyjętych w Strategii celów i zadań oraz ich zakresu tematycznego, a także miejsca realizacji w przestrzeni gminnej. Zasady realizacji wynikać będą ponadto z doboru źródeł finansowania realizacji. Lokalna Strategia Rozwoju Gminy Poświętne 2015 - 2025 ma charakter dokumentu otwartego, zarówno w zakresie modyfikacji kierunków i realizacji określonych w Strategii celów, jak i w zakresie podmiotów wdrażających cele strategicznego rozwoju. Oznacza to, że konstruując dokument nie ograniczano się wyłącznie do zadań, należących do kompetencji Samorządu Gminy Poświętne. Strategia zawiera kierunki i cele istotne dla spójnego rozwoju całej Gminy, włączając podmioty partnerskie do jej realizacji.

Do głównych zasad realizacji Strategii należą:

1. Zasada zrównoważonego rozwoju (osiągnięcie trwałej poprawy poziomu życia mieszkańców wymaga rozwoju, realizowanego przy zapewnieniu równowagi społecznej, ekologicznej i przestrzennej);

2. Zasada programowania rozwoju - Strategia jest podstawą dla nowych wytycznych realizacji polityki rozwojowej w postaci koncentracji na określonych

obszarach i zintegrowanych przedsięwzięciach we współdziałaniu z partnerami lokalnymi, skupiających większość środków rozwojowych będących w zasięgu oddziaływania samorządu Gminy);

3. Zasada sprawności administracji - instytucje publiczne realizujące Strategię powinny działać efektywnie, skutecznie oraz w przejrzysty sposób podejmować decyzje, pełniej zaspokajać oczekiwania i potrzeby mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów czy turystów.

4. Zasada partnerstwa oznacza, że należy wzmacniać współpracę podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii, która prowadzi do zintegrowanej i uzgodnionej realizacji przedsięwzięć rozwojowych oraz do poprawy koordynacji podejmowanych działań, a także do zwiększonej efektywności wydatkowania środków publicznych, z uwzględnieniem zaangażowania partnerów społecznych i gospodarczych. Oznacza to partycypację społeczną w poszczególnych przedsięwzięciach.

5. Zasada tematycznego i obszarowego ukierunkowania wsparcia - oznacza, że podstawowym narzędziem koncentracji działań rozwojowych będą obszary tematycznej interwencji i wyznaczone zintegrowane przedsięwzięcia o uzupełniającym się oddziaływaniu, gdzie możliwe jest aktywowanie lokalnych potencjałów rozwojowych. Obszary te mają status obszarów tematycznych preferowanych w realizacji Strategii. Ich wyznaczenie odbywało się na podstawie jednego lub kilku kryteriów wynikających z analiz strategicznych oraz w toku konsultacji społecznych. Realizacja tej zasady oznacza, że istotne przedsięwzięcia analizowane będą także pod kątem kryterium lokalizacji i przestrzennego oddziaływania na terenie gminy, jako określonego obszaru funkcjonalnego, w którym koncentrowane jest wsparcie Samorządu Gminy w celu rozwiązania zidentyfikowanych problemów rozwojowych.

6. Zasada racjonalnego gospodarowania przestrzenią oznacza, że realizacja Strategii uwzględnia wymogi kształtowania ładu przestrzennego, zapewniając poszanowanie i efektywne wykorzystanie zasobu przestrzeni. Przedsięwzięcia o statusie strategicznym powinny, spełniać kryterium jakości przestrzeni, korzystając z przyjętych przez Gminę Poświętne zasad zagospodarowania przestrzennego.

7. Zasada korzystnego oddziaływania na środowisko oznacza, że przedsięwzięcia Strategii analizowane będą przez pryzmat kryterium efektu środowiskowego,

promującego poprawę efektywności wykorzystania zasobów i redukcję negatywnych oddziaływań środowiskowych lub wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

8. Zasada promowania zatrudnienia oznacza, że Strategia skupia się na przedsięwzięciach zmierzających do tworzenia miejsc pracy, ocenianych przez pryzmat kryterium wzrostu zatrudnienia.

9. Zasada promowania postaw obywatelskich oznacza, że realizacja Strategii będzie sprzyjać tworzeniu warunków dla aktywności mieszkańców, w tym kształtowaniu i umacnianiu pożądanых postaw patriotycznych, proekologicznych, kulturalnych, prozdrowotnych, transportowych, przedsiębiorczych i innowacyjnych, a także podnoszeniu jakości życia mieszkańców.

10. Zasada równości szans i integracji społecznej oznacza, że realizacja Strategii będzie uwzględniać i promować włączenie społeczne i równość wszystkich mieszkańców Gminy, bez względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, sprawność fizyczną.

Rola Samorządu Gminy Poświętne

Układ celów Strategii wyznacza zakres działania Samorządu Gminy Poświętne oraz jego partnerów lokalnych. Samorząd Gminy jest podmiotem o dominującym znaczeniu w realizacji Strategii, przy czym jego wsparcie odbywać będzie się w dwóch podstawowych formach:

1. W formie oddziaływań bezpośrednich Samorządu Gminy Poświętne na realizację celów strategicznych – oddziaływanie poprzez statutową działalność organów Gminy Poświętne (realizacja zadań własnych i zadań strategicznych).

2. W formie oddziaływań pośrednich – oddziaływanie Samorządu Gminy Poświętne poprzez instrumenty finansowe (określanie warunków dostępności środków rozwojowych) – w szczególności stymulowanie określonych działań przedsiębiorców, partnerów społecznych, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów poprzez przeznaczanie środków na określone zintegrowane przedsięwzięcia Lokalnej Strategii Rozwoju Gminy Poświętne na lata 2015-2025.

Do szczególnych form oddziaływania pośredniego w realizacji Strategii zaliczyć należy m.in. inwestycje w infrastrukturę techniczną dla rozwoju Gminy. W zależności od

realizowanego celu Lokalnej Strategii Samorząd Gminy Poświętne, będzie pełnił następujące role:

a) Inwestora – podmiotu bezpośrednio realizującego i współfinansującego kierunki działań zidentyfikowane w Strategii poprzez inwestycje własne Samorządu, bądź projekty z udziałem partnerów zewnętrznych Gminy.

b) Koordynatora programowania rozwoju strategicznego – podmiotu przygotowującego oraz monitorującego Strategię i aktualizującego Lokalną Strategię Rozwoju Gminy Poświętne 2015 -2020 w postaci np. rocznych planów inwestycyjnych Gminy. Samorząd jest odpowiedzialny także za monitoring Strategii w wyniku zarządzania środkami zewnętrznymi (w tym pochodzącymi z UE), ukierunkowanymi na osiągnięcie celów Strategii.

c) Inicjatora – podmiotu inicjującego podejmowanie określonych przedsięwzięć o charakterze strategicznym, zawiązującym partnerstwa projektowe dla wspólnych przedsięwzięć.

Podstawowym instrumentem realizacji ustaleń Strategii będą roczne plany realizacji zadań w ramach rocznych budżetów Samorządu Gminy Poświętne, gdzie wpisane będą konkretne zadania realizacyjne, wpisujące się w dany obszar rozwojowy i cel strategiczny.

Partnerzy realizacji Strategii

W proces strategicznego rozwoju poza Samorządem Gminy Poświętne we wdrażaniu i realizacji Strategii włączeni zostaną partnerzy lokalni. Ich dobór odbywać się będzie w zależności od konkretnego celu strategicznego i kierunku rozwoju. Kluczowi partnerzy w realizacji Samorządu Gminy Poświętne to:

- Organizacje pozarządowe i podmioty wykonujące działalność pożytku publicznego;
- Instytucje kultury;
- Stowarzyszenia sportowe;
- Instytucje edukacyjne, w tym szkoły na terenie Gminy;
- Lokalne grupy działania;
- Organizacje przedsiębiorców;
- Przedsiębiorcy;
- Instytucje ochrony zdrowia.

Główne grupy odbiorców Strategii

Strategia Rozwoju Gminy Poświętne zaprogramowana została jako dokument adresowany do szerokich grup odbiorców, dzielących się zasadniczo na dwie grupy:

1. Grupę odbiorców wewnętrznych – mieszkańców Gminy Poświętne;
2. Grupę odbiorców zewnętrznych – inwestorzy, przedsiębiorcy, inne JST, osoby przyjeżdżające do gminy.

10. System monitorowania i ewaluacji Strategii

Realizacja Strategii rok rocznie oceniana będzie przez Radę Gminy Poświętne. Ocenie poddawane będą stopnie zawiązania realizacji poszczególnych projektów i zadań. Monitoring Lokalnej Strategii Rozwoju Gminy Poświętne opierać się będzie na zbieraniu danych z postępu prac oraz porównywaniu ich z harmonogramem finansowo – rzeczowym zadań opisanych w Strategii.

Monitorowaniem wdrażania Strategii zajmować się będzie Komitet Monitorujący, w którego skład wejdą przedstawiciele powołani przez Wójta Gminy Poświętne.

Komitet monitorujący zostanie powołany zarządzeniem Wójta po przyjęciu Lokalnej Strategii przez Radę Gminy Poświętne.

Komitet Monitorujący dokonuje okresowej oceny stopnia realizacji Strategii w oparciu o dwa elementy podsystemu monitorowania i ewaluacji:

- o analizę wskaźnikową, opracowywaną przez wydział mający w kompetencjach nadzór nad strategią gminy na podstawie informacji otrzymanych od wydziałów i jednostek Gminy, bazującą na miernikach wyznaczonych dla każdego celu operacyjnego;

- o raport z realizacji kierunków interwencji Strategii Rozwoju, przygotowywany przez wydział mający w kompetencjach nadzór nad strategią gminy na podstawie informacji otrzymanych od innych wydziałów i jednostek Gminy.

Zakłada się, że działania monitoringowe (pomiary wskaźników) będą wykonywane w trybie:

- ✓ monitoringu bieżącego Strategii: w odniesieniu do działań i projektów – badanie będzie skorelowane ze sprawozdawczością budżetową (wykonanie wskaźników, dotyczących danego zadania, czy inwestycji),

- ✓ analiz cyklicznych: w przypadku celów i zadań Strategii – zawsze na zakończenie realizacji rocznego planu finansowego Gminy obejmującego zadania Strategii, a w przypadku celów strategicznych i celów operacyjnych zgodnie z dostępnością danych ze statystyki publicznej oraz sprawozdawczością jednostek zaangażowanych w realizację Strategii.

Spotkania Komitetu Monitorującego odbywać się będą minimum raz w roku. W zależności od dostarczanych danych przeprowadzany będzie monitoring finansowy i rzeczowy. Monitoring finansowy służył będzie zagwarantowaniu pełnej absorpcji wydawanych środków. Jego przeprowadzenie umożliwi dokonanie oceny poprawności wydatkowania środków finansowych. Monitoring rzeczowy służył będzie zagwarantowaniu realizacji celów strategicznych i częściowych określonych w Strategii.

Monitoringowi podlegać będzie zgodność i kolejność realizacji zadań wynikających ze Strategii, terminowość realizacji projektów, ich jakość, źródła finansowania oraz przepływ środków pieniężnych. W przypadku pojawienia się problemów przy realizacji zadań Komitet Monitorujący musi podjąć działania w celu ich wyeliminowania.